

Дмитрашко Світлана Анатоліївна

Цінності й практика дипломатичної діяльності Генрі Кіссінджера

УДК 327:327.8(73)(045)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-4.21>

Дмитрашко Світлана Анатоліївна
кандидат політичних наук,
старший викладач кафедри політичних
наук і права
ДЗ «Південноукраїнський педагогічний
національний університет
імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26,
Одеса, Україна
ORCID: 0000-0002-4803-4387

У статті розглянуто складну проблему взаємовідносин мети, засобів, цінностей, практики, наслідків дипломатичної діяльності видатного діяча США Генрі Кіссінджера. Метою та завданнями статті є аналіз дипломатичної діяльності доктора Генрі Кіссінджера в контексті дискурсу про цінності та пріоритети зовнішньої політики США; виявлення стратегій і тактик розв'язання конфліктів, які застосовував Генрі Кіссінджер та визначення їх впливів на проведення переговорного процесу в умовах сучасних трансформацій світової системи. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань було застосовано методи: аналіз дипломатичних кейсів, синтез прикладного матеріалу та узагальнення у вигляді висновків, дескриптивний метод викладу матеріалу, системний метод дослідження міжнародних відносин, аксіологічний метод дослідження політико-культурних і ціннісних впливів на обрання зовнішньополітичних стратегій, тактик. Проаналізовано цінності та пріоритети зовнішньої політики США часів Холодної війни та визначено, що принципи балансу сил, справедливості і легітимності угод створюють дієву політику реалізації довгострокових угод сторонами конфлікту. З'ясовано, що сучасна зовнішня політика США, КНР, РФ насичені блефом, створенням блоків, що в умовах трансформації світової системи ускладнюють повторення відомого трикутника Кіссінджера, проте піднімає проблему багатополарності системи міжнародних відносин. Розглянуто дискусію щодо мети, засобів і наслідків зовнішньої політики та визначено проблему співвідношення етики і практики зовнішньополітичної діяльності лідерів в межах ментальних інтелектуальних карт теоретичних підходів до прийняття зовнішньополітичних рішень. Проведений аналіз цінностей і конкретних кейсів Г. Кіссінджера дозволили встановити, що його діяльність – це вміння досягати баланс сил і домовлятися про світовий порядок, проте методи реалізації прийнятих рішень не є одновимірними.

Ключові слова: дипломатія, зовнішня політика, баланс сил, трикутник Кіссінджера, човникова дипломатія, світовий порядок, політичні еліти, політичне лідерство, політична влада, політичний процес, дипломатичне лобювання, міжнародні відносини.

Вступ. Одним із впливових діячів США другої половини XX століття був Генрі Кіссінджер. Він визначав напрями та реалізовував зовнішню політику, поєднував у певний період дві найважливіші посади – радника з національної безпеки та державного секретаря. Саме йому належить пріоритет у застосуванні «човникової дипломатії» у спробі розв'язання надзвичайно складних конфліктів. Проте його дипломатична діяльність має як вірних прибічників, так і запеклих критиків, що, в кінцевому результаті, примусило його написати книги, що пояснювали його діяльність. Навіть сьогодні точиться дискусія щодо цілей, засобів і наслідків його дипломатичної діяльності. Найвпливовіші міжнародні аналітики висловлювали свою оцінку дипломатичній діяльності доктора Г. Кіссінджера. Безумовно, дипломатія державного секретаря Г. Кіссінджера описана ним самим, адже він також науковець і дослідник міжнародних систем. Окремі аспекти дипломатичних переговорів розглянуті в фундаментальних працях Г. Кіссінджера, в мемуарах дипломатів, таких як А. Зленко. В американській історіографії діяльності Г. Кіссінджера великий доробок належить Т. Ліппману, М. Індіку, У. Айзексону, К. Хітченсу, У. Шокроссу, Дж. Фрідману, Б. Родесу, Дж. Наю мл. Вплив Генрі Кіссінджера на визначення цінностей і пріоритетів зовнішньої політики багатьох адміністрацій президентів США неможливо недооцінити. Зазначені автори, глибоко досліджують дипломатичну

діяльність Генрі Кіссінджера, проте існує нагальна потреба у подальшому вивченні та осмисленні застосування стратегій і тактик зовнішньополітичної діяльності лідерів держав в період трансформації системи міжнародних відносин.

Метою нашого дослідження є аналіз дипломатичної діяльності доктора Генрі Кіссінджера в контексті дискурсу про цінності та пріоритети зовнішньої політики США; **завданнями дослідження** є виявлення стратегій і тактик розв'язання конфліктів, які застосовував Генрі Кіссінджер та визначення їх впливів на проведення переговорного процесу в умовах сучасних трансформацій світової системи.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань було застосовано **методи:** аналіз дипломатичних кейсів, синтез прикладного матеріалу та узагальнення у вигляді висновків, дескриптивний метод викладу матеріалу, системний метод дослідження міжнародних відносин, аксіологічний метод дослідження політико-культурних і ціннісних впливів на обрання зовнішньополітичних стратегій, тактик.

Результати. Генрі Кіссінджер творив зовнішню політику США другої половини XX ст. – початку XXI ст., проте сам пережив у молодому віці жорстокий вплив ідеократичної держави, що привело до еміграції до США. Він був людиною небуденних талантів, мав глибоку наукову підготовку, великий і складний досвід прийняття важливих

державних і міжнародних рішень. Бен Роудс, бувши заступник радника з національної безпеки, розмірковуючи над діяльністю Генрі Кіссінджера, зазначав, що сім'я майбутнього державного секретаря ледве не опинилася під колесом історії, коли незадовго до Хрусталевої ночі виїхала до Америки. Цей досвід вселив настороженість стосовно месіанської ідеології, пов'язаної з державною владою [11], у наслідок чого, доктор Кіссінджер став одночасно автором і породженням американської держави національної безпеки. Заради неї він прагматично нехтував, коли вважав за потрібне, цінностями демократії, історією та ідеологією. У свою чергу, Девід Е. Сенгер, фахівець з національної безпеки, який більше сорока років висвітлював проблеми національної безпеки, прямо свідчить, що Кіссінджер зробив більше для формування дипломатії і геополітичної могутності своєї прийомної нації, більше ніж хто інший у XX столітті [16]. Неможливо однозначно визначити діяльність Генрі Кіссінджера, проте досліджувати, осмислювати діяльність людини, яка є архітектором могутності США вкрай потрібно. Можна погодитись з міністром закордонних справ України Анатолієм Зленко, який у книзі «Дипломатія і політика. Україна в процесі дипломатичних геополітичних змін» писав, що «мені здається, багато проблем початкового етапу українсько-американських відносин полягали в тому, що на той момент в американській адміністрації не знайшлося дипломата і політика-реаліста на кшталт Генрі Кіссінджера, здатного не тільки «ламати» й виховувати партнера по переговорах, але й іти з ним на компроміс, навіть не зовсім поділяючи його міркування» [1, с. 333].

Дипломатична майстерність проявлялася навіть у звичайних дрібницях або дипломатичних нюансах. Він вміло спілкувався з медіа, навіть отримав доброзичливі прізвиська як «Генріх К» або «суперсекретар», а в 1974 р. Newsweek зобразив його на обкладинці в образі супергероя з характерним підписом «Це Супер-К!» Тим не менш, доктор Кіссінджер вкрай жорстко ставився до будь якого витоку інформації стосовно державних справ. Як до речі, і особистих планів. Цікаво, що The New York Times написала, коли з'явилась інформація про його шлюб з Ненсі Магіннес, що «пан Кіссінджер не давав ніяких вказівок про те, що він збирається одружуватися, коли сьогодні коментував його переговори з міністром оборони Ізраїлю Моше Даяном» [12]. Неможливо не підтримати розумне ставлення до комунікації з пресою, особливо, коли, це людина, що відповідає за національну безпеку держави, відповідно, кожне слово здатне вплинути на позитивний чи негативний результат. Одночасно звернемо увагу на здатність йти на компроміси, коли це відповідало його інтересам. Харизма Кіссінджера проявляється навіть в описах Томаса Ліппмана, який був дуже

добре знайомий з ним, оскільки висвітлював його дипломатичну діяльність в Індокитаї та Близькому Сході. «Завдяки своєму німецькому акценту, гострої дотепності, совиної зовнішності і стремлінню до спілкування у Голлівуді та знайомству із кінозірками, він був миттєво визнаний у світі» [10]. Це був справжній новаторський крок, оскільки він був автором складних геостратегічних праць, а з іншого боку, він був зіркою таблоїдів, що різко контрастувало з попередніми образами джентльменів–дипломатів. Безумовно, держсекретар Генрі Кіссінджер уміло маніпулював пресою. Усі його важливі місії проходили в повній секретності – від того, що він позначився хворим, коли таємно вилетів до КНР, що міг спеціально бурмотіти до того, що здійснюючи свою «човникову дипломатію», не попереджав американських послів про свої візити до іноземних держав. Дійсно, Кіссінджер умів здивувати світ. Навіть, коли мав 95 років, він міркував про небезпеки штучного інтелекту, який може впливати на стратегічні рішення та дестабілізувати держави. Тим не менш, погодимося із Девідом Сенгером, який тонко написав, що протиріччя Генрі Кіссінджера у тому, «що мало хто використовував грубу національну міць більш грубо, і, не думав про це більш витончено» [16].

Мартін Індик, почесний член ради з міжнародних відносин, а також спеціальний посланець президента Б. Обама з питань миру на Близькому Сході, високо оцінює діяльність Генрі Кіссінджера, навіть, пропонує поміркувати, якби державний секретар діяв на Близькому Сході у реаліях 20-х рр. XXI ст. Спецпосланець пояснює, що на дипломатію Кіссінджера вплинуло його осмислення Віденської системи міжнародних відносин, тобто системи балансу сил [8]. Баланс сил у XIX ст. був підґрунтям для відносної стабільності в Європі практично сто років. Генрі Кіссінджер вважав, що порядок можливий, якщо постійно підтримувати стабільний баланс сил. Підхід Клеменса Меттерніха та лорда Роберта Каслрі до підтримки стабільного балансу сил був прикладом для Кіссінджера, який буде застосовувати його для побудови нового порядку у XX ст. Проте Кіссінджер осмислює його по своєму. Він вважав, що стабільності й рівноваги буде недостатньо для сталого порядку. Щоб порядок був усталеним, потрібна підтримка загальноприйнятих правил всіма державами. Якщо держави дотримуються цього набору правил, то вони відчуватимуть справедливість. Відчуття справедливості у певній кількості держав сформує сталий порядок, який держави будуть вважати легітимним [3, с. 244]. Саме відчуття певної справедливості, що веде до визнання легітимності існуючого порядку, важливіше, для Кіссінджера, ніж мир. Дипломат вважав, що мир на Близькому Сході, практично неможливо досягти, бо він буде, з одного боку, хитким, а, з іншого, проголошення миру – єдиною метою

діяльності лідерів держав, може привести до страху війни, відповідно до безжальної політики [8]. За думкою Кіссінджера, гарантією виконання угод буде зацікавленість сторін у стабільності та дотриманні порядку. Саме у цьому, держсекретар вбачав парадокс миру! Миру можна добитися лише поступовістю дій, «поетапною дипломатією», коли треба діяти обережно і, навіть, скептично. Отже, стратегічний підхід Кіссінджера до конфліктів полягав у намаганні досягнути сталого порядку, який можливий лише у випадку, коли сторони конфлікту вважатимуть цей порядок – певною мірою справедливим, відповідно, легітимним, отже, будуть його дотримуватися.

Він зміг добитися підписання трьох угод між Єгиптом, Сирією та Ізраїлем після війни 1967 року та закласти підґрунтя для наступних угод, у наслідок яких, мир не було досягнуто, проте, час отримали усі сторони конфлікту. Надалі важливим було як цей час використати держави: бути зацікавленими у збереженні існуючого порядку; нарощувати свої потенціали; втомитися від конфлікту; стати жертвою вторгнення або кинути виклик домінуванню супердержаві. Кіссінджер розумів, що для того, щоб жодна з держав, у будь-якому регіоні, не могла кинути виклик США, Штати повинні підкріплювати свою дипломатичну діяльність реальною загрозою воєнних дій. Одночасно, за його думкою, рівновага світової системи буде стабільною. До прикладу, така ситуація була у 1970 р., коли Організація звільнення Палестини спробувала повалити владу короля Хусейна в Йорданії. За підтримки мобілізації Ізраїлю і США, які розвернули авіаносні групи біля Ливанського узбережжя та в Середземному морі, криза завершилася. Так само у 1973 р., коли Єгипет вторгається до Синайського півострову, а Сирія намагається повернути Голанські висоти, Кіссінджер підтримує Ізраїль не тільки дипломатією, а й силою. Проте, саме Кіссінджер не схвалив рішення Армії оборони Ізраїлю знищити Третю єгипетську армію. Це дозволило єгипетському лідеру Анвару аль Садату зберегти владу та приєднатися до переговорного процесу. Після чого Кіссінджер орієнтує Єгипет не вступати у коаліції з іншими арабськими державами, оскільки мав за мету – припинення ревізії кордонів, регіонального порядку та дотримання статус-кво. Безумовно, прикладом слугувала система маніпулювання порядком за часів Віденської системи міжнародних відносин з деякими новаціями самого американського дипломата.

Генрі Кіссінджер пише у «Світовому порядку», що «мир буде укріплений, не порушений, як він (Ніксон – С. Д.) оцінював, постійною демонстрацією американської могутності і доведеною готовністю діяти глобально, що викликало асоціацію з Теодором Рузвельтом, який посилав Велику білу флотилію обігнути земну кулю у 1907–1909 роках»

[3, с. 244]. Однак, підкреслимо, що Кіссінджер не був прибічником «нав'язування миру» сторонам конфлікту. Для того, щоб «основоположним принципом було прагнення до побудови міжнародного порядку, що пов'язував силу з легітимністю в тому сенсі, що всі його ключові учасники вважатимуть таку домовленість справедливою» [3, с. 244], він здійснював «човникову дипломатію», бо вважав, що нав'язані рішення, підірвуть існуючий порядок, тим більше, що треба враховувати дуже важливий фактор – масштаб амбіцій державних діячів. Цікаво, що держсекретар Кіссінджер міг дозволити собі не виконувати рішення президентів Р. Ніксона, Дж. Форда, якщо вважав, що краще застосувати «човникову дипломатію», наприклад, у війні «Судного дня». У цій складній кризі, як і в інших, він дотримувався свого принципу: Сполучені Штати Америки повинні діяти як балансер, який є ближчим до конкуруючих сторін, ніж вони один до одного. Дипломат аргументував так, що, якщо США дотримуються цього принципу і діють як балансер у конфліктах, вони здатні у цьому випадку вирішувати свої стратегічні цілі та визначати шлях, який виберуть держави-сторони конфлікту: бути учасником існуючої системи міжнародних відносин або ставати державою-ревізіоністом існуючої системи міжнародних відносин.

Звернемо увагу, що після 7 жовтня 2023 р. були спроби змоделювати дії Г. Кіссінджера. М. Індік, який добре знає попередню близькосхідну миробудівничу діяльність державного секретаря, вважає, що його діяльність в нових обставинах зосередилась би, в першу чергу, на міжнародних відносинах, оскільки недержавні сили, такі як ХАМАС, мусять бути нейтралізовані, оскільки саме вони дестабілізують регіон [9]. Відповідно, необхідною умовою відновлення міцного порядку є взаємодія Ізраїлю і арабських держав. Хоча, за думкою М. Індіка, Кіссінджер підтримував державність палестинців як спосіб остаточного вирішення конфлікту, але державність мусила б створюватися поступово, починаючи з атрибутів державності – інститутів палестинського управління в Газі під опікою інших держав, наприклад, Єгипту [9]. Природний консерватизм виступав би проти нав'язування мети – створення двох держав. Тільки через відновлення довіри, яке можливе у довгостроковій перспективі. Можемо погодитися, що видатний дипломат діяв би поступово, застосовуючи «човникову дипломатію», підтримував би рішення продемонструвати силу, для чого отримав би двопартійну підтримку. Однак ситуація в близькосхідному регіоні сильно змінилася, оскільки змінилася геополітична вага Ірану, геоекономічна потуга Саудівської Аравії, посилилася роль регіонального балансира Туреччини, а роль Умми – арабської вулиці, що підтримує ХАМАС, стала дуже важливим фактором, з яким рахуються всі зазначені держави. Права

Софія Нгуен, яка доводить, що причиною також є фрагментована американська внутрішня політика [14].

У чому не можна відмовити Генрі Кіссінджеру, так це в його блискучих інтелектуальних роздумах і дослідженні дипломатії. Імовірно, однією із причин написання «Дипломатії» та інших творів, було бажання пояснити свої дії, оскільки вони були жорстко критиковані. За його думкою, причинами відходу США з війни у В'єтнамі, було те, що США застосовували принцип стримування в Азії та розпочали політичне будівництво пліч-о-пліч з військовими зусиллями, адже Америка взялася до політичної інженерії в регіоні, який протягом багатьох століть не знав самоврядування, а демократії не знав взагалі [3, с. 238]. Він пояснює, що «вільсоніанський ідеалізм не передбачав культурної диференціації, тоді як в основу теорії колективної безпеки було покладено принцип неподільності: якщо витягти хоча б один елемент із системи міжнародного ладу, все розлетиться» [2, с. 683–684]. Держсекретар виснує, що «переповнена вірою в можливість універсального застосування своїх принципів, Америка серйозно недооцінила перепони на шляху до демократизації суспільства, сформованого на засадах конфуціанства, громадяни якого боролися за політичну самоідентичність в умовах війни із зовнішніми силами» [2, с. 684]. Певну політичну хоробрість треба мати, що усвідомити це. Нажаль, сьгоднішні еліти РФ не бажають усвідомлювати, що український народ також бореться за свою політичну самоідентичність в умовах війни із зовнішніми силами.

Дуже важко назвати державного секретаря політичним ідеалістом, особливо коли його звинувачують у наказі застосовувати бомбардування у В'єтнамі та Камбоджі для прикриття виходу з війни та примусу Ханю до переговорів [13]. Едуардо Партер наголошує, що саме за Кіссінджера бу сильний розрив між проголошеними цінностями американської демократії та засобами зовнішньої політики американської держави [13]. Сам же Кіссінджер пояснює це тим, що у Ханю були представники *realpolitik*. «Як практик *realpolitik*, Хо не збирався віддавати за столом переговорів те, міг би самостійно здобути на полі бою... Фактично, Ханю вимагав безчесної капітуляції» [2, с. 665]. Накази, дії Генрі Кіссінджера дискутуються до сьогодні. Джозеф Най-молодший, видатний професор Гарварду, піднімає питання в дусі Н. Макіавеллі на шпальтах *Foreign Affairs* «Судити Генрі Кіссінджера. Чи виправдала мета засоби?». Гарвардський професор вважає, що Кіссінджер не є аморалістом. Він є дуже складним мислителем, тим більше, ще оцінювати етику в міжнародних відносинах дуже складно. Беззаперечно, досягненням Генрі Кіссінджера є те, що його рішення зробили міжнародний порядок більш стабільним і безпеч-

ним [15]. Дж. Най мл. радить практикам зовнішньої політики поєднувати три ментальні карти світової політики, які роз'яснюють як поводяться держави у міжнародних відносинах. Це політичний реалізм, лібералізм, космополітизм. Політичний реалізм, якщо приймає на себе деякі моральні зобов'язання в умовах анархії міжнародної системи, найчастіше стає позицією державних лідерів. Лібералізм дотримується принципів відповідальності держав за врахування моральних норм в глобальній політиці і дотриманні інституційних норм, які забезпечують лад світової системи. Космополіти вимагають поваги до іноземців.

Дж. Най мл. наголошує, що застосування моралі обмежене національною безпекою, проте не всі зовнішньополітичні питання є проблемою виживання, тому лідери не повинні довільно відкидати права людини та інші інститути [15]. Коли лідери приймають рішення, пов'язані з безпекою, справедливістю, порядком, вони обирають одну із двох карт – Гоббса або Локка, тобто вони можуть керуватися іншими цінностями, не спричиняючи загрозу безпеці своєї країни. Важливо як надалі відомий професор міркує: «лідери могли заявляти, що їм прийшлося здійснити жахливий вчинок, аби захистити свою країну, проте насправді, обставини надавали їм значно більшу свободу дій» [15], тому політичні аналітики мусять перевіряти рішення лідерів, скориставшись ментальними картами реалізму, лібералізму і космополітизму (саме у такій послідовності).

Наскільки ж сам Генрі Кіссінджер відповідав цим критеріям? Дж. Най мл. підкреслює, що «безумовно, досяг великих успіхів: відкрив Китай, встановив відносини розрядки з Радянським Союзом і врегулював кризи на Близькому Сході – все це зробило світ більш безпечним» [15]. Наприклад, щоб вивести світ з Холодної війни та інтегрувати КНР в міжнародну систему, президент Р. Ніксон і держсекретар Г. Кіссінджер «ігнорували потворну природу тоталітарного режиму Мао Цзедуна» [15]. Проте боротьба Ніксона і Кіссінджера за збереження авторитету Вашингтону – важливого атрибуту в міжнародних справах, – але, далеко не є очевидним, що створення скромного «пристойного» інтервалу коштувало таких руйнівних втрат» [15]. Отже, Дж. Най мл. узагальнює, що Кіссінджер є мудрий державець, після рішень якого світ став кращим, проте були не виправдані моральні проблеми із засобами реалізації прийнятих рішень.

Будь які критичні роботи, тим не менш, підкреслюють, що величними досягненнями, яке змінило глобальний баланс сил є відкриття світові Китаю, початок реформ всередині Китаю і подолання бідності. І, хоча зараз, зовнішньополітичні відносини США і КНР насичені натяками, блефом і невизначеністю, за Дж. Фрідман [7], тоді, в 60–70-ті рр. ХХ ст., залучення КНР до діалогу зі США, не дозволило

реалізувати «доктрину Брежньєва». Хоча О. Косігін пропонував Л. Брежньєву налагодити стосунки з КНР [4, с. 746], «Доктрина Брежньєва» передбачала створення лояльних уряду в КНР, як це було за рік до того у Чехословаччині [2, с. 705]. Г. Кіссінджер пояснює, що уряд президента Р. Ніксона будував свою міжнародну політику на геополітичній концепції, тому не міг допустити ризику «навіть перспективи геополітичного зрушення; бо коли воно станеться, опиратися буде вже запізно, або, принаймні, вартість такого опору може зрости в геометричній прогресії» [2, с. 705]. Не можна не зауважити на ціну України в війні, яку розпочала Росія заради геополітичного зрушення балансу сил зі США.

Генрі Кіссінджер реалізував безпрецедентний шанс руйнації лиховісного американсько-радянського трикутника, оскільки американська дипломатія реалізувала нове визначення американської концепції світового порядку. «Доти, доки Сполучені Штати дбали, щоб залишатися ближче до кожної з комуністичних наддержав, ніж вони були одна до одної, привид китайсько-радянського спільного прагнення до світової гегемонії, якій переслідував американську зовнішню політику протягом двох десятиліть, вдалося подолати» [3, с. 245]. У результаті, покращені відносини з Китаєм могли привести до ізоляції Радянський Союз або, за думкою Кіссінджера, примусити добитися поліпшення відносин зі США. Так, у 1972 р. був підготовлений договір обмеження стратегічних озброєнь ОСО-1, хоча США і СРСР знаходились у стані Холодної війни.

Аналізувати метод, засоби і наслідки діяльності Генрі Кіссінджера надзвичайно складно. Багатогранна особистість, новатор, глибокий мислитель, дипломат і державний діяч, чії дії викликають гарячу підтримку або суворе засудження. Серйозну дискусію викликала його позиція стосовно широкомасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році, яке він сприймав в межах Холодної війни. Ця тема може бути предметом подальшого дослідження.

Висновки. Дипломатична діяльність видатного американського державця Генрі Кіссінджера – це мистецтво й наука зважування імовірностей, вибір можливостей, обережне ставлення до ризиків, створення балансу сил та нового ладу відносин між супердержавами. Його діяльність не одновимірною. Особливу критику отримали його методи реалізації прийнятих рішень, які викликали як жертви серед мирного населення, так і прихід до влади жорстоких політиків. У Генрі Кіссінджера можна перейняти вміння досягати компроміс і домовлятися про світовий порядок, який будуть підтримувати світові гравці. Це примусить Росію дотримуватися правопорядку, не погрожувати застосуванням ядерної зброї. У кінцевому резуль-

таті, підтримка державами справедливого правопорядку може відновити зламану світову систему міжнародних відносин.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зленко А. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. Харків: Фоліо, 2021. 591 с.
2. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Київ: Наш формат, 2020. 320 с.
3. Кіссінджер Г. Дипломатія. Київ: Вид. група КМ-БУКС, 2023. 864 с.
4. Попович М. Криваве століття. Харків: Фоліо, 2017. 991 с.
5. Baker Peter. For Biden, an Era When Treaties Are More Likely to Be Broken Than Brokered. *New York Times*. April 10, 2023. URL: <https://www.nytimes.com/2023/04/10/us/politics/biden-good-friday-agreement-diplomacy.html> (дата звернення 3 квітня 2024)
6. Belin Celia. Monsieur Fixit The Perils of Macron's Shuttle Diplomacy. *Foreign Affairs*. February 10, 2022. URL: <https://www.foreignaffairs.com/france/monsieur-fixit> (дата звернення 4 квітня 2024)
7. Indyk Martin. Order Before Peace Kissinger's Middle East Diplomacy and Its Lessons for Today. *Foreign Affairs*, October 13, 2021. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/middle-east/2021-10-13/henry-kissinger-middle-east-peace> (дата звернення 4 квітня 2024)
8. Friedman George. Hints, Bluffs and Uncertainty. *Geopolitical Futures*. October 31, 2023. URL: <https://geopoliticalfutures.com/hints-bluffs-and-uncertainty/> (дата звернення 21 листопада 2023)
9. Indyk Martin. How would Kissinger solve the Israel-Hamas war today? Incrementally. *Washington Post*, November 30, 2023. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/11/30/kissinger-israel-hamas-gaza-peace/> (дата звернення 30 грудня 2023)
10. Lippman Thomas W. Henry Kissinger, who shaped world affairs under two presidents, dies at 100. *Washington Post*, November 29, 2023. URL: <https://www.washingtonpost.com/obituaries/2023/11/29/henry-kissinger-dead-obituary/> (дата звернення 30 грудня 2023)
11. Rhodes Ben. Henry Kissinger. The Hypocrite. *New York Times*, November 30, 2023. URL: <https://www.nytimes.com/2023/11/30/opinion/henry-kissinger-the-hypocrite.html> (дата звернення 1 грудня 2023)
12. Robertson Katie. On Duty and Off, Kissinger Proved Mesmerizing as a Media Figure. *New York Times*, November 29, 2023. URL: <https://www.nytimes.com/2023/11/30/us/kissinger-media-popularity.html> (дата звернення 30 листопада 2023)
13. Porter Eduardo. The Global South hasn't forgotten Kissinger. *Washington Post*, December 3, 2023. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/12/03/kissinger-latin-america-cambodia-cold-war-collateral-damage/> (дата звернення 30 листопада 2023)
14. Nguyen Sophia. Henry Kissinger died, and this book came to life. *Washington Post*, December 5,

2023. URL: <https://www.washingtonpost.com/books/2023/12/05/kissinger-book-verso-jacobin/> (дата звернення 29 грудня 2023)

15. Nye Jr Joseph. Judging Henry Kissinger Did the Ends Justify the Means? *Foreign Affairs*, November 30, 2023. URL: <https://www.foreignaffairs.com/united-states/henry-kissinger-obituary-judging-ends-means> (дата звернення 1 грудня 2023)

16. Sanger David. Henry Kissinger Always Tended to His Image, Even When It Came to His Obituary. *New York Times*, November 30, 2023. URL: <https://www.nytimes.com/2023/11/30/us/politics/henry-kissinger-image-obituary.html> (дата звернення 30 листопада 2023)

REFERENCES:

1. Zlenko, A. (2021) *Dyplomatiia i polityka. Ukraina v protsesi dynamichnykh heopolitychnykh zmin* [Diplomacy and politics. Ukraine is undergoing dynamic geopolitical changes]. Kharkiv: Folio, 591 p.

2. Kissindzher, H. (2020). *Svitovi poriadok. Rozdumy pro kharakter natsii v istorychnomu konteksti* [World order. Reflections on the nature of nations in a historical context]. Kyiv : Nash format, 320 p.

3. Kissyndzher, H. (2023). *Dyplomatiia* [Diplomacy] Kyiv : Vyd. hrupa KM-BUKS, 864 p.

4. Popovych, M. (2017). *Kryvave stolittia* [Bloody century]. Kharkiv : Folio, 991 p.

5. Baker Peter. For Biden, an Era When Treaties Are More Likely to Be Broken Than Brokered. *New York Times*. April 10, 2023. URL: <https://www.nytimes.com/2023/04/10/us/politics/biden-good-friday-agreement-diplomacy.html> (data zvernennia 3 kvitnia 2024)

6. Belin Celia. Monsieur Fixit The Perils of Macron's Shuttle Diplomacy. *Foreign Affairs*. February 10, 2022. URL: <https://www.foreignaffairs.com/france/monsieur-fixit> (data zvernennia 4 kvitnia 2024)

7. Indyk Martin. Order Before Peace Kissinger's Middle East Diplomacy and Its Lessons for Today. *Foreign Affairs*, October 13, 2021. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/middle-east/2021-10-13/henry-kissinger-middle-east-peace> (data zvernennia 4 kvitnia 2024)

8. Friedman George. Hints, Bluffs and Uncertainty. *Geopolitical Futures*. October 31, 2023. URL: <https://geopoliticalfutures.com/hints-bluffs-and-uncertainty/> (data zvernennia 21 lystopada 2023)

9. Indyk Martin. How would Kissinger solve the Israel-Hamas war today? Incrementally. *Washington Post*, November 30, 2023. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/11/30/kissinger-israel-hamas-gaza-peace/> (data zvernennia 30 hrudnia 2023)

10. Lippman Thomas W. Henry Kissinger, who shaped world affairs under two presidents, dies at 100. *Washington Post*, November 29, 2023. URL: <https://www.washingtonpost.com/obituaries/2023/11/29/henry-kissinger-dead-obituary/> (data zvernennia 30 hrudnia 2023)

11. Rhodes Ben. Henry Kissinger. The Hypocrite. *New York Times*, November 30, 2023. URL: <https://www.nytimes.com/2023/11/30/opinion/henry-kissinger-the-hypocrite.html> (data zvernennia 1 hrudnia 2023)

12. Robertson Katie. On Duty and Off, Kissinger Proved Mesmerizing as a Media Figure. *New York Times*, November 29, 2023. URL: <https://www.nytimes.com/2023/11/30/us/kissinger-media-popularity.html> (data zvernennia 30 lystopada 2023)

13. Porter Eduardo. The Global South hasn't forgotten Kissinger. *Washington Post*, December 3, 2023. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/12/03/kissinger-latin-america-cambodia-cold-war-collateral-damage/> (data zvernennia 30 lystopada 2023)

14. Nguyen Sophia. Henry Kissinger died, and this book came to life. *Washington Post*, December 5, 2023. URL: <https://www.washingtonpost.com/books/2023/12/05/kissinger-book-verso-jacobin/> (data zvernennia 29 hrudnia 2023)

15. Nye Jr Joseph. Judging Henry Kissinger Did the Ends Justify the Means? *Foreign Affairs*, November 30, 2023. URL: <https://www.foreignaffairs.com/united-states/henry-kissinger-obituary-judging-ends-means> (data zvernennia 1 hrudnia 2023)

16. Sanger David. Henry Kissinger Always Tended to His Image, Even When It Came to His Obituary. *New York Times*, November 30, 2023. URL: <https://www.nytimes.com/2023/11/30/us/politics/henry-kissinger-image-obituary.html> (data zvernennia 30 lystopada 2023)

Values and practice of the diplomatic activity of H. Kissinger

Dmytrashko Svitlana Anatoliivna

Candidate of Political Sciences,
Senior Lecturer at the Department
of Political Sciences and Law
South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky
Staroportofrankivska str., 26
Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-4803-4387

The article examines the complex problem of the relationship between the goals, means, values, practices, and consequences of the diplomatic activity of the outstanding US statesman Henry Kissinger. The purpose and objectives of the article are to analyze the diplomatic activity of Dr. Henry Kissinger in the context of the discourse on the values and priorities of the US foreign policy; identification of conflict resolution strategies and tactics used by Henry Kissinger and determination of their influence on the negotiation process in the conditions of modern transformations of the world system. To achieve the goal and solve the problems, the following methods were used: analysis of diplomatic cases, synthesis of applied material and generalization in the form of conclusions, descriptive method of presentation of material, systematic method of research of international relations, axiological method of research of political, cultural and value influences on the choice of foreign policy strategies and tactics. The values and priorities of US foreign policy during the Cold War were analyzed and the principles of the balance of power, justice and legitimacy of agreements between the parties to the conflict were defined. It has been found that the modern foreign policy of the USA, the People's Republic of China, and the Russian Federation is rife with bluffing and the creation of blocs, which, in the terms of the transformation of the world system, makes it difficult to repeat the famous Kissinger triangle, but raises the problem of the multipolarity of the system of international relations. The discussion on the purpose, means and consequences of foreign policy is considered, and the problem of the correlation of ethics and practice of foreign policy activity of leaders within the mental maps of decision-making in the field of foreign policy is defined. The conducted analysis of values and specific cases of G. Kissinger made it possible to establish that his activity is the ability to achieve a balance of forces and agree on the world order, but the methods of implementing the decisions are not one-dimensional.

Key words: diplomacy, foreign policy, balance of power, Kissinger's triangle, shuttle diplomacy, world order, political elites, political leadership, political power, political process, diplomatic lobbying, international relations.